

Keski-Suomen ruoantuotannon aluetaloudellinen vaikuttavuus -selvityksen tuloksia

Susanna Määttä

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Sisältö

- Keski-Suomen alkutuotantomääriä
- Keski-Suomen elintarviketeollisuuden tuotantomääriä
- Yrityskyselyyn vastanneet
- Yrityskyselyn tuloksia
- Hankintarengas -kyselyyn vastanneet
- Hankintarengas -kyselyn tuloksia
- Nykytilanteen vaikutusten arviointi - Taaksepäin katsova skenaario
- Ruokaketjun eri osien nykyiset vaikutukset talouteen
- Ruokaketjun eri osien nykyiset vaikutukset työllisyyteen
- Tulevaisuuden vaikutusten arviointi - Eteenpäin katsova skenaario
- Elintarviketeollisuuden yritysten arviot tulevaisuudesta
- Arvioiden mukaisen tulevaisuuden vaikutukset talouteen
- Arvioiden mukaisen tulevaisuuden vaikutukset työllisyyteen
- Yhteenvetoa: Johtopäätöksiä ja suosituksia
- Yhteystiedot

Keski-Suomen alkutuotantomääriä

Tuote	milj. l/milj. kg	% koko maan tuotannosta
Maito (milj. l)	113,92	5,13 %
Sianliha (milj. kg)	2,03	1,00 %
Naudanliha (milj. kg)	4,85	5,87 %
Lampaanliha (milj. kg)	0,05	6,32 %

Tuote	milj. kg	% koko maan sadosta
Viljat yhteensä	85,00	2,32 %
Vehnä	6,60	0,68 %
Ruis	1,50	1,91 %
Ohra	35,30	2,33 %
Kaura	38,50	3,69 %
Seosvilja	3,10	5,42 %
Rypsi ja rapsi	1,90	1,65 %
Peruna	1,60	0,24 %
Säilörehu	376,60	5,12 %
Tuorevilja	10,20	4,25 %
Herne	0,10	0,83 %
Kuivaheinä	23,40	6,21 %
Tuorerehu	6,13	7,92 %
Ruokohelpi	10,90	24,06 %

Lähde: Tike (tiedot vuodelta 2011)

Keski-Suomen alkutuotantomääriä

Tuote	Sato 1000 kg	% koko maan sadosta
<i>Avomaavihannekset</i>	928,8	0,57 %
Tarhaherne	10,0	0,22 %
Valkokaali	551,6	2,49 %
Kukkakaali	3,8	0,17 %
Parsakaali	5,7	0,64 %
Porkkana	323,2	0,48 %
Punajuuri	3,9	0,03 %
Lanttu	10,0	0,09 %
Ruokasipuli	7,8	0,04 %
Avomaakurkku	0,5	0,00 %
Tilli	0,5	0,31 %
Valkosipuli	0,2	1,19 %
<i>Marjanviljely avomaalla</i>	<i>413,1</i>	<i>3,31 %</i>
Musta- ja viherherukka	91,9	9,23 %
Punaherukka	46,8	14,37 %
Valkoherukka	40,2	34,63 %
Vadelma- ja mesivadelma	11,0	2,08 %
Karviainen	8,1	14,67 %
Mansikka	209,8	2,04 %
Tyrni	0,2	0,46 %
Pensasmustikka	4,7	5,19 %
Muut marjat	0,4	1,68 %
<i>Omenanviljely</i>	<i>18,5</i>	<i>0,43 %</i>
<i>Vihannesviljely kasvihuoneessa</i>	<i>330,9</i>	<i>0,44 %</i>
Tomaatti	103,5	0,26 %
Kasvihuonekurkku	226,0	0,71 %
Paprika	0,9	0,12 %

Lähde: Tike (tiedot vuodelta 2010)

Keski-Suomen elintarvike- teollisuuden tuotantomääriä

Huom! Näistä luvuista puuttuu joidenkin (etenkin pienten) yritysten tuotantomääriä, koska kaikki yritykset eivät osanneet tai eivät halunneet vastata tiedusteluun.

Pääluokat	Tuotantomäärät pääluokittain 1000 kg(l)/vuosi
Lihatuotteet	14 726,5
Kalatuotteet	164,5
Juures- ja vihannestuotteet	955,0
Marja- ja hedelmätuotteet	1,5
Meijerituotteet	201 000,0 (l) 2 211,0 (kg)
Myllytuotteet	145,4
Leipomotuotteet*	5 011,6
Muut tuotteet (mm. makeiset)	511,0 (l) 11 286,4 (kg)

Lähde: Kysely/haastattelut elintarvikkeita jalostaville yrityksille loppukesästä 2012

* Etenkin leipomotuotteiden osalta tuotantomääriä puuttuu, sillä moni pieni leipomoyritys ei tiennyt eikä osannut arvioida tuotantomääriään.

Yrityskyselyyn vastanneet

- Saatujen vastausten määrä 51 kpl; kyselyllä saatiin 29 vastausta ja haastattelemalla 22 vastausta
- Vastausprosentti kyselyyn oli 36 %, kyselyyn vastasi yhteensä 32 % kaikista maakunnan elintarvikeyrityksistä

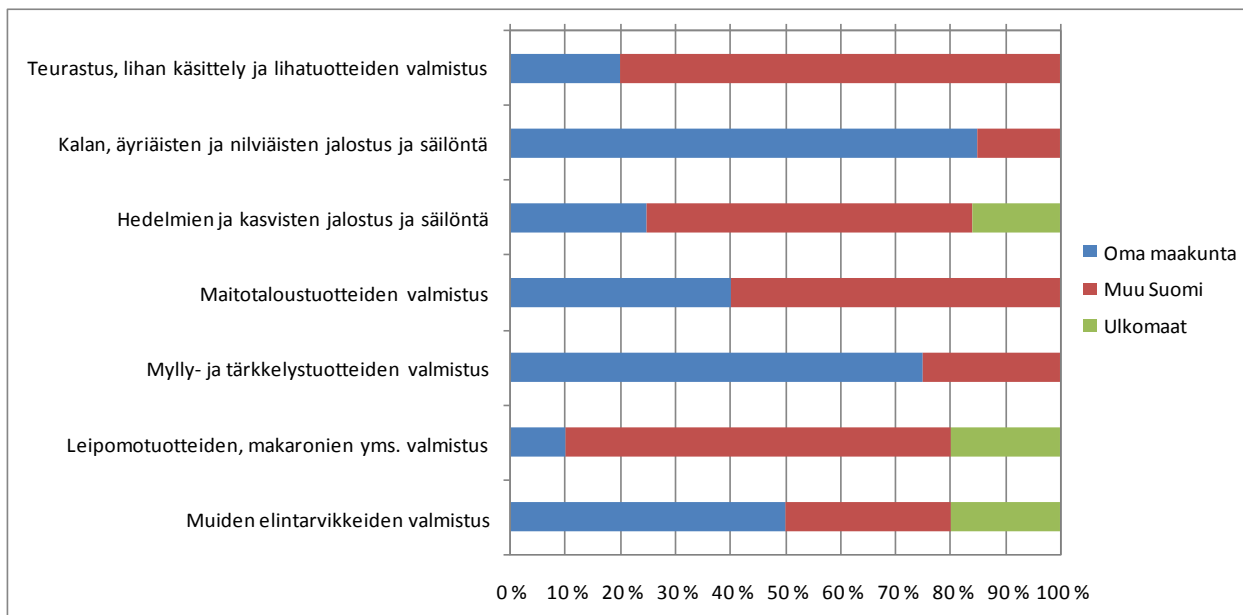
Toimiala	Kyselyyn vastanneita yrityksiä toimialaa kohden (kpl)	Osuus toimialan yrityksistä maakunnassa (%)
Teurastus, lihan käsittely ja lihatuotteiden valmistus	9	43
Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	3	20
Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	13	59
Kasvi- ja eläinöljyjen ja -rasvojen valmistus	0*	-
Maitotaloustuotteiden valmistus	2	40
Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	4	50
Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus	11	20
Muiden elintarvikkeiden valmistus	9	32
Eläinten ruokien valmistus	0*	-
Juomien valmistus	0*	-
<i>Yhteensä</i>	<i>51</i>	<i>32</i>

* Kyseisen toimialan yrityksiä maakunnassa hyvin vähän; toimialan edustajia ei saatu mukaan kyselyyn

Yrityskyselyn tuloksia

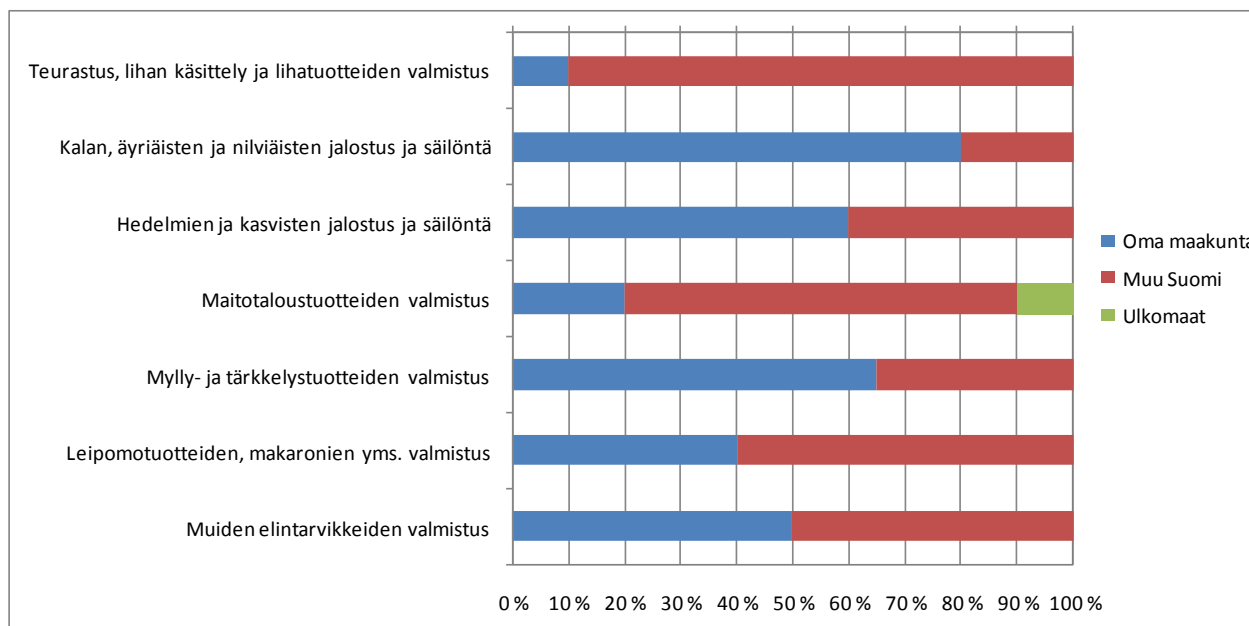
- Keskimäärin 25 % alkutuotannon raaka-aineista ostetaan omasta maakunnasta
 - Suurimmat paikallisten raaka-aineiden käyttöosuudet ovat kalanjalostuksen (85 %) ja myllytuotteiden valmistuksen (75 %) toimialoilla

Yrityskyselyn tuloksia

- Keskimäärin 20 % elintarvikkeista myydään omaan maakuntaan
 - Elintarvikkeiden myynti omalle alueelle on suurinta kalanjalostuksen (80 %) ja myllytuotteiden valmistuksen (65 %) sekä hedelmien ja kasvien jalostuksen (60 %) toimialoilla

Hankintarengas -kyselyyn vastanneet

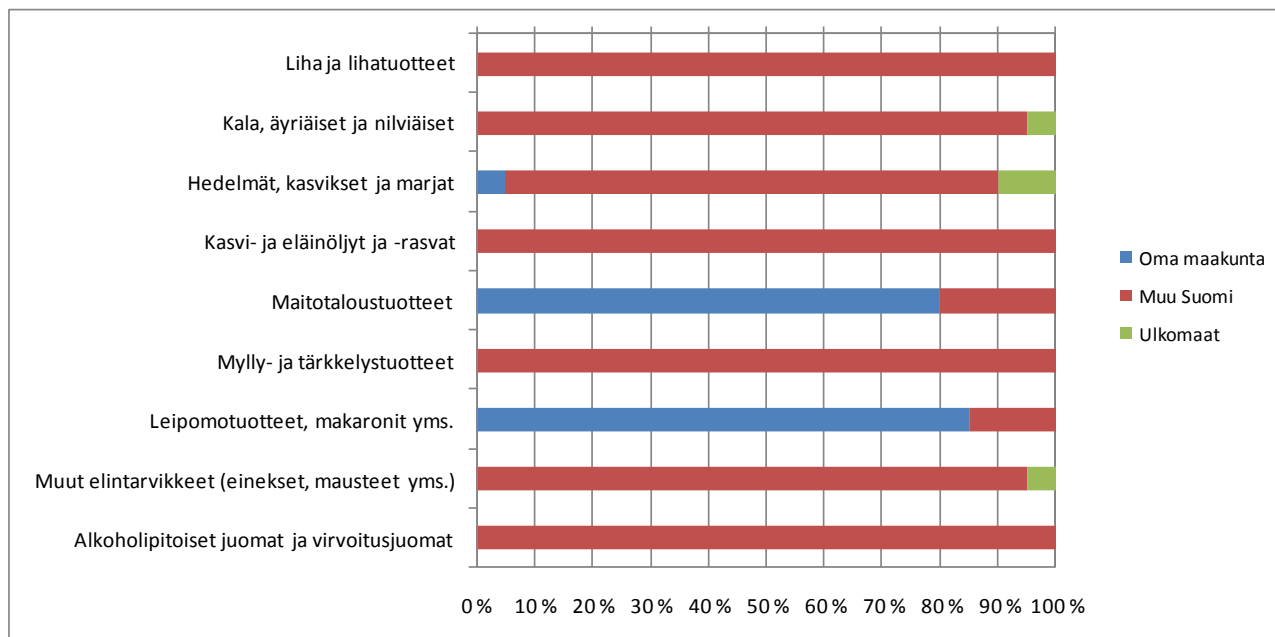
- Saatujen vastausten määrä 6 kpl
 - 1) Keuruu-Multia
 - 2) Jyväskylän seutu
 - 3) Äänekosken seutu
 - 4) Karstula
 - 5) Saarijärvi-Kivijärvi
 - 6) Jämsän seutu

- Kyselyyn vastanneiden hankintarenkaiden elintarvikehankintojen arvo vuodessa on noin 11-21 miljoonaa euroa

Hankintarengas -kyselyn tuloksia

- Keskimäärin 5 % julkiskeittiösektorin elintarvikkeista ostetaan omasta maakunnasta, muualta Suomesta ostetaan keskimäärin 95 % elintarvikkeista
 - Omasta maakunnasta ostetaan eniten leipomotuotteita, myös maitotuotteita ostetaan paljon omasta maakunnasta

Hankintarengas -kyselyn tuloksia

- Hankintarenkaiden edustajien mielestä oli hyvin vaikea arvioida, kuinka elintarvikeostot jakautuvat tulevaisuudessa eli vuonna 2020
 - Kysymykseen vastasi vain muutama hankintarengaan edustaja
 - Vastausten perusteella oman maakunnan osuus tulisi hieman kasvamaan tulevaisuudessa: **Arvioiden mukaan hankintarengaat ostaisivat noin 10 % elintarvikkeista omasta maakunnasta vuonna 2020**
 - Myös niiden kommentoissa, jotka eivät osanneet tulevaisuuskytymykseen vastata, tuli esiin pyrkimys ostaa aina vain lähempää ja toivotaan oman maakunnan osuuden kasvavan

Nykytilanteen vaikutusten arviointi - Taaksepäin katsova skenaario

- **Ruokaketjun nykyisten vaikutusten** arvioinnissa aluetalous palautettiin tilanteeseen, jossa tiettyä elintarviketeollisuuden toimialaa ei ole lainkaan olemassa
- Tällöin koko ruokaketju ja muutkin toimialat eli alueen koko elinkeinorakenne mukautuivat tilanteeseen ja aluetalous etsi uuden tasapainon ilman alaa
 - Erot muuttujien itseisarvoissa nykyiseen tilanteeseen verrattuna osoittivat alan vaikuttavuuden
- Työvälineenä oli staattinen CGE RegFin-aluemalli, koska sopeutumisen kestoa ei tunnettu
- Esimerkki: Jos alueella oli juomien valmistuksen tehdas/tehtaita ja se/ne suljettiin, niin näin menetellen saatiin laskettua alan vaikutus alueen taloudelliseen kasvuun (ABKT) ja työllisyyteen
- Alan nykyisen toiminnan kaksinkertaistaminen antaisi erilaisen, väärän kuvan vaikutuksista

Ruokaketjun eri osien nykyiset vaikutukset talouteen

BKT	milj. euroa
Alkutuotanto	260,5
Elintarviketeollisuus	438,3
Elintarvikkeiden kauppa	1990,8
Ravitsemistoiminta	384,9

- Ruokaketjun eri osilla on selkeä vaikutus maakunnan BKT:hen, kun otetaan huomioon myös kerroinvaikutukset: Suurin vaikutus on elintarvikkeiden kaupalla, toiseksi suurin vaikutus alueen talouteen on elintarviketeollisuudella
- Mallin luonteen vuoksi ruokaketjun eri osien vaikutuksia ei voi laskea yhteen, koska se johtaisi osittain kaksoislaskentaan
- Ruokaketjun eri osien eli alkutuotannon, elintarviketeollisuuden, elintarvikkeiden kaupan ja ravitsemistoiminnan liikevaihto eli suora vaikutus oli Keski-Suomessa vuonna 2010 noin 1 370 miljoonaa euroa (Tiedot: Toimiala Online)

Ruokaketjun eri osien nykyiset vaikutukset työllisyyteen

Työllisyys	htv
Alkutuotanto	3883
Elintarviketeollisuus	4010
Elintarvikkeiden kauppa	9670
Ravitsemistoiminta	4306

- Ruokaketjun osista elintarvikkeiden kaupalla on suurin vaikutus myös alueen työllisyyteen, kun otetaan huomioon myös kerroinvaikutukset, muiden ruokaketjun toimialojen työllisyysvaikutus on kaikilla lähelle 4 000 henkilötyövuotta
- Mallin luonteen vuoksi ruokaketjun eri osien vaikutuksia ei voi laskea yhteen, koska se johtaisi osittain kaksoislaskentaan
- Ruokaketjun eri osat eli alkutuotanto, elintarviketeollisuus, elintarvikkeiden kauppa ja ravitsemistoiminta työllistivät Keski-Suomessa vuonna 2010 suoraan noin 8 500 henkilöä (Tiedot: Toimiala Online)

Tulevaisuuden vaikutusten arviointi - Eteenpäin katsova skenaario

- **Tulevaisuuden toimintakentän muutosten vaikutusten** arvioinnissa alueen taloudelliselle kehitykselle määriteltiin perusura, joka ei sisältänyt yritysten tulevaisuuden odotuksia
 - Perusura kuvaa alueen normaalia, tyypillistä kehitystä vuosina 2012 - 2020
- Tulevaisuuden skenaarion määrittämiseksi tarvittiin numeerisia asiantuntija-arvioita; arviot koskivat yrityksen/alan liikevaihdon kehitystä perusuraa vastaavalla periodilla
- Laskenta tehtiin CGE RegFinDyn-aluemallilla, koska sopeutumisen aikaperiodi tunnettiin
- Simuloinnit tehtiin erikseen sekä perusuralle että tulevaisuuden skenaariolle, vaikutukset laskettiin uria vastaavien tulosten erotuksena
- Esimerkki: Kun määrättyyn toimialaan kuuluvat yritykset arvioivat liikevaihtonsa kasvavan vuosina 2012 - 2020 keskimäärin 20 %, niin näin menetellen saatiin laskettua alan vaikutus alueen taloudelliseen kasvuun (ABKT) ja työllisyyteen

Elintarviketeollisuuden yritysten arviot tulevaisuudesta

- Arviot liikevaihdon kehittymisestä vaihtelivat paljon toimialoittain
 - Kaikilla toimialoilla kehitysarviot olivat kuitenkin positiiviset
 - Ainoastaan myllytuotteissa liikevaihdon oletettiin pysyvän suunnilleen nykyisellään, muilla toimialoilla oli kasvuennusteita
 - Liikevaihdon arvioitiin kasvavan eniten muiden elintarvikkeiden valmistuksessa, jopa noin 50 %

Toimiala	Liikevaihdon kehitys %
Lihanjalostus ja teurastus	20
Kalanjalostus	10
Hedelmien, marjojen ja vihannesten jalostus	20
Maitotuotteiden valmistus	10
Myllytuotteiden valmistus	0
Leipomotuotteiden valmistus	30
Muu elintarvikkeiden valmistus	50

Lähde: Kysely/haastattelut elintarvikkeita jalostaville yrityksille kesällä 2012

Arvioiden mukaisen tulevaisuuden vaikutukset talouteen

Toimiala	Vaikutus BKT:hen vuonna 2020 (milj. euroa)	BKT:n muutos nykytilanteeseen nähden (milj. euroa)
Lihanjalostus ja teurastus	60,4	7,2
Kalanjalostus	3,1	0,2
Hedelmien, marjojen ja vihannesten jalostus	0,1	0,0
Maitotuotteiden valmistus	222,1	11,1
Myllytuotteiden valmistus	0,1	0,0
Leipomotuotteiden valmistus	80,1	13,6
Muu elintarvikkeiden valmistus	137,6	33,1
Eläinten ruokien valmistus	0,1*	0*
Juomien valmistus	0,0*	0*
Yhteensä	503,6	65,3

* Kyseisille toimialoille ei ollut tulevaisuuden arvioita, joten niille ei laskettu tulevaisuuden vaikutusta. Vaikutuksen vuonna 2020 on arvioitu pysyvän nykytilanteen tasolla.

Jos elintarviketeollisuuden yritysten kasvuarviot toteutuvat, voisi elintarviketeollisuuden vaikutus maakunnan BKT:hen nousta noin 504 miljoonaan euroon, mikä on noin 65 miljoonaa euroa enemmän kuin nykytilanteessa.

Arvioiden mukaisen tulevaisuuden vaikutukset työllisyyteen

Toimiala	Vaikutus työllisyyteen vuonna 2020 (htv)	Työllisyyden muutos nykytilanteeseen nähden (htv)
Lihanjalostus ja teurastus	671	90
Kalanjalostus	34	3
Hedelmien, marjojen ja vihannesten jalostus	16	6
Maitotuotteiden valmistus	2 038	110
Myllytuotteiden valmistus	10	0
Leipomotuotteiden valmistus	695	128
Muu elintarvikkeiden valmistus	1 171	315
Eläinten ruokien valmistus	13*	0*
Juomien valmistus	13*	0*
Yhteensä	4 661	651

* Kyseisille toimialoille ei ollut tulevaisuuden arvioita, joten niille ei laskettu tulevaisuuden vaikutusta. Vaikutuksen vuonna 2020 on arvioitu pysyvän nykytilanteen tasolla.

Jos elintarviketeollisuuden yritysten kasvuarviot toteutuvat, voisi elintarviketeollisuuden vaikutus maakunnan työllisyyteen nousta noin 4 660 henkilötyövuoteen, mikä on noin 650 henkilötyövuotta enemmän kuin nykytilanteessa.

Yhteenvetoa: Johtopäätöksiä ja suosituksia

Johtopäätös	Suositus
Paikallista ruoantuotantoa kannattaa ylläpitää ja kehittää, koska se lisää oleellisesti maakunnan taloudellista kasvua ja työllisyyttä.	Ruokaketjun toimivuutta tulee kehittää lisäämällä osapuolten välistä tiedon välitystä ja yhteistoimintaa. Elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupan toimivuus tulee taata siten, että lähiruoan kasvava kysyntä voidaan sovittaa sen tarjontaan.
Elintarvikeyritysten alkutuotannon raaka-aineostojen osuus omasta maakunnasta voi kasvaa, jos paikallinen alkutuotanto voi monipuolistaa ja lisätä tuotantoaan.	Alkutuotannon kehitystä tulee edistää paikallisen elintarviketeollisuuden raaka-aineiden käytön suhteen. Tämä voi lisätä maakunnan omavaraisuutta ja vähentää muista Suomen maakunnista sekä ulkomailta ostettujen raaka-aineiden osuutta.
Keskisuomalaisten elintarvikkeiden käyttöosuus alueen julkiskeittiösektorilla on vielä alhainen, mutta voidaan nostaa julkisten hankintojen säätelystä huolimatta.	Julkiskeittiösektorin elintarvikkeiden hankinnoille tulee laatia selvät pelisäännöt, joissa korostuu tarjousten kokonaistaloudellisuuden vaatimus ja sen selkeä paikallinen tulkinta. Hankintarenkaita tulee kehottaa aina selvittämään ennen tarjouspyynnön lähettämistä vastaavan tuotteen saatavuus omasta maakunnasta.
Ruokaketjun vaikutus maakunnan taloudelliseen kasvuun ja työllisyyteen on merkittävä.	Kaikkien ruokaketjun osatekijöiden toimintaedellytykset tulee taata, jotta ketjun merkittävyys voisi pysyä ja lisääntyä. Yhteinen kehittämistoiminta, jossa tuotetaan ja levitetään tietoa parhaista käytännöistä, tukee tätä tavoitetta.
Elintarvikealan yritysten tulevaisuuden odotukset ovat myönteisiä ja toteutuessaan johtaisivat merkittävään taloudelliseen ja työllisyyden kasvuun maakunnassa.	Yritysten halu kasvattaa liikevaihtoaan tulee hyödyntää ja tunnistaa veturi-yritykset. Yritysten hallittua kasvua on tuettava. Kasvun vaatimien investointien toteutumista on sekä seurattava että etsittävä keinoja niiden tukemiseksi.

Ruralian etusivu | Tutkimus | Koulutus | Kehittäminen | **Asiantuntijapalvelut** | Julkaisut | Kirjasto
Yrityspalvelut | Tuotekehitys | Osuustoiminta | RegFin-mallit

RegFin-mallit

- [In English](#)
- [Etusivu](#)
- [CGE-analyysi](#)
- [Simulointikehikko](#)
- [REGFIN-mallit](#)
- [Artikkelit](#)
- [Julkaisut](#)
- [Manuaalit](#)
- [Media](#)
- [Liity mukaan](#)
- [Pyydä tarjous](#)
- [Yhteystiedot](#)

Yksityisillä ja julkisilla investoinneilla on vaikutuksia maakuntien, seutukuntien ja kuntien talouteen. Kaivosten, ostoskeskusten, teiden, rautateiden ja vaikkapa metron rakentaminen tuo muutoksia aluetalouden tuotantokykyyn, elinkeinorakenteeseen, työllisyyteen ja tulotasoon. Bioenergian laajempi käyttö tai kasvihuonepäästöjen säätelykeinot muuttavat myös aluetaloutta. Lehteä lukiessa näkee joka päivä tämän tyyppisiä hankkeita ja suunnitelmia joiden aluetaloudellisten vaikutusten tunteminen parantaisi päätöksenteon laatua.

Yleisen tasapainon eli CGE-simulointimallit ovat paras tapa arvioida hankkeiden lyhyen ja pitkän aikavälin aluetaloudellisia vaikutuksia. Niiden keskeinen periaate on, että aluetaloudessa "kaikki vaikuttaa kaikkeen". Ruralia-instituutissa kehitetyt RegFin-mallit kuvaavat aluetalouden riippuvuussuhteita kattavasti ja sopivat joustavuutensa takia moninaisesti tutkimustehtäviin. RegFin-caseja on tehty jo 20.

CGE-mallinnus on maailmalla hyvin suosittua ja Suomessakin on tehty aiheesta joitain väitöskirjoja. Omani vuodelta 1987 oli näistä ensimmäinen. Esittelen näillä sivuilla CGE-analyysin metodologiaa, Ruralian RegFin-simulointimallien rakennetta, niillä tehtyjä sovelluksia, julkaistuja raportteja ja artikkeleita. Toivon, että sivut auttavat päätöksentekijöitä näkemään hankkeidensa aluetaloudellisten vaikutusten tutkimisen tarpeen.

*Tutkimusjohtaja, professori
Hannu Törmä
Ruralia-instituutti, Seinäjoki*

<http://www.helsinki.fi/ruralia/asiantuntijapalvelut/regfin.htm>

Professori Hannu Törmä, +358 50 5389 680, hannu.torma@helsinki.fi

Tutkija Susanna Määttä, +358 50 4151 158, susanna.maatta@helsinki.fi